

Sak om «oppfølging av skadeverk på kommunal eiendom forårsaket av rein»

1. Innledning

Det vises til sak 67/25 «Oppfølging av skadeverk forårsaket av rein» som skal behandles i Kommunestyret 12. juni 2025. Saken er en oppfølging av Formannskapetets vedtak av 15. mai i sak 44/25, som lyder:

«Formannskapet ber kommunedirektøren om å forberede en sak til behandling i kommunestyret i juni om mulige erstatningskrav for skadeverk påført kommunal eiendom av rein, med hjemmel i reindriftslovens §28 og 67.

Det bes om at kommunedirektøren samtidig vurderer og eventuelt iverksetter interne rutiner for dokumentasjon av relevante skader, herunder tap av planter, skader på materiell og utstyr, samt forurensning i form av urin og avføring på offentlige områder og inngjerdede formålsbygg. Dette inkluderer medgått tid og kostnader knyttet til skader i skolegårder, barnehager, parkanlegg og lignende. Hensikten er at Hammerfest kommune i fremtiden får dekket sine økonomiske tap.

Til samme sak bes administrasjonen utarbeide og legge ut en enkel beskrivelse på kommunens nettsider for hvordan innbyggere og næringsliv kan fremme erstatningskrav for skadeverk etter samme lovverk. I dette ligger også relevant informasjon om hvem krav kan rettes mot, og hvordan klage til forliksråd kan reises dersom erstatningskrav avvises av det aktuelle reinbeitedistrikt.»

Som saksframlegget til Kommunestyret selv gjør oppmerksom på i siste avsnitt, så er det spesielt at det skal utarbeides informasjon til innbyggerne i Hammerfest. I realiteten innebærer det at kommunen bidrar med tilrettelegging for at innbyggerne kan fremme krav mot næringsvirksomhet i kommunen. Dette anses likevel nødvendig på grunn av bruddene på tilsynsplikten. Saksframlegget avslutter med at det er behov for dialog med reindriften, samt at «det pågår bl.a. dialog om fremtidig trasé for gjerdet og ansvarsforhold knyttet til dette», og at dette må hensyntas når man setter i gang informasjonstiltak.

I forkant av møtet 12. juni ønsker reinbeitedistrikt 20 Fálá med dette gi utfyllende informasjon om situasjonen slik at Kommunestyret har et informert beslutningsgrunnlag, samt å redegjøre for distriktets syn på saken. Det er viktig at kommunen gir innbyggerne et helhetlig bilde av situasjonen.

2. Sakens bakgrunn og fakta

Saksframlegget viser under «Sakens bakgrunn og fakta» helt ensidig til at problemet er distriktets manglende tilsyn med rein. Det er behov for å korrigere og nyansere dette. Beskrivelsen er egnet til å villedde innbyggerne og må rettes opp. Vi kjenner oss ikke igjen i denne fremstillingen, da distriktet har tilsyn med rein over hele øya, og i tillegg har vi et vaktordningssystem for bygjetingen. Av hensyn til sikkerhet for både dyr, innbyggere og gjetere gjennomfører vi utdrivning av rein i byen til tider på døgnet hvor det er mindre trafikk eller av andre praktiske årsaker.

Vi er kjent med at det blant publikum råder en oppfatning om at et reinbeitedistrikt alltid vil være ansvarlig for å erstatte enhver skade som måtte oppstå. Spørsmålet om erstatningsansvar skal imidlertid avgjøres etter en nyansert helhetsvurdering der ansvaret kan falle bort dersom skadelidte ikke har gjort sitt for å forhindre skade, spesielt der skade er påregnelig. Prinsipp-dommen om erstatningsansvar når rein gjør skade på innmark, er Femund-dommen fra Høyesterett i 2018. Fra dommen siteres:

«Jeg viser her til at betydningen av det samiske perspektivet, som var påberopt av Femund sijte, ikke er vurdert. Videre er det ikke tilstrekkelig å drøfte spørsmålet om generell gjerdeplikt. Spørsmålet om betydningen av gjerdehold er et moment i vurderingen av medvirkningsansvaret som må foretas overfor hver enkelt skadelidt, hvor blant annet eiendommens karakter og eventuell utvidelse av innmark senere år, tidligere vansker med å holde rein ute og beliggenhet er momenter av interesse. I denne vurderingen bør også betydningen av forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrif og annen berørt part, trekkes inn. Etter forskriften kan inntil 80 prosent av kostnadene til denne type tiltak kreves dekket, jf. forskriften [§ 2](#), og det settes årlig av betydelige midler til dette.

Jeg tilføyer at selv om beiteretten ikke kan utøves på innmark, kan det ha betydning for vurderingen av skadelidtes medvirkning om eiendommen ligger i et reinbeitedistrikt eller i et annet et område der det foreligger beiterett».

Dommens prinsipper om skadelidtes medvirkning og lemping av ansvar er nylig inntatt i reindrifstloven § 68.

Det er viktig at kommunen opplyser om dette, i stedet for å fremstille det som om enhver skade er reindrifstans ansvar. Saksframlegget kan føre til en rekke saksanlegg på et uriktig grunnlag, noe som vil tvinge distriktet inn i en svært vanskelig situasjon som potensielt kan true videre reindrif. I tillegg kan det potensielt påføre kommunens innbyggere tap gjennom at de pådrar seg utgifter gjennom saksanlegg basert på mulig uriktige fremstillinger eller forståelser av rettstilstanden. På generelt grunnlag kan dette også føre til økt konfliktnivå ved at det fører til mange rettstvister/mange saker.

3. Bakgrunnen for gjerdet, utfordringer og fokus på løsninger

Hammerfest by har gjennom flere tiår vokst inn i det som tidligere var reinbeiteområder. I slutten av 1970-tallet utartet dette seg også til å bli en problemstilling med rein i byen. Som følge av dette ble det inngått avtale om prøveordning med gjerde rundt Hammerfest by i 2005.

I starten fungerte gjerdet noe mere etter sin hensikt; å være et sperregjerde for å hindre reintrekk inn mot byen. Som kommunen er godt kjent med nå, er problemet i dag at gjerdet ikke fungerer særlig bra,

se også punkt 5 nedenfor hvor blant annet dagens skader på gjerdet beskrives. Hadde gjerdet fungert etter hensikten, ville skader ha vært unngått bedre. Dette må kommunen erkjenne og kommunisere til innbyggerne. Kommunens hovedfokus bør være å løse årsaken til problemene, og dempe konfliktnivået, i stedet for å fokusere på rettslige konflikter der skadene skal erstattes.

Kommunen, reinbeitedistriktet og statlige myndigheter bør prioritere å samarbeide enda mer for å få på plass fungerende løsninger. Myndighetene har et rettslig og moralsk medansvar for dette.

4. Kommunens ansvar for å sikre en bærekraftig reindrift

Statens myndigheter har et ansvar for å sikre en bærekraftig reindrift. Dette ansvaret påligger også kommunen. Fra lovkommentar på rettsdata.no siteres:

«De offentlige pliktsubjektene etter Grunnlovens menneskerettsbestemmelser generelt er imidlertid «alle offentlige institusjoner som representerer myndighetene, enten som ledd i virksomheten til den utøvende, den lovgivende eller den dømmende makt»

Grunnloven [§ 108](#) bør også ses i sammenheng med de internasjonale rettighetene. Etter Grunnloven [§ 92](#) har alle offentlige organer plikt til å sikre og respektere også «bindende traktater om menneskerettigheter».

Det er generelt sjelden at vi i Norge ved inkorporering av folkerettslige forpliktelser uttrykkelig har regulert hvilke offentlige organer som skal være forpliktet til å ivareta disse forpliktelsene internrettslig. Ved taushet fra lovgiverne må utgangspunktet være at alle offentlige myndigheter som kan utløse ansvar for staten etter folkeretten, er internrettslig forpliktet, se Michael Reiertsen, EMK og kommunene, Lov og Rett 2015 s. 414-431».

Det er svært uheldig om kommunen i dagens situasjon, med et gjerde som ikke fungerer og en næring under sterkt press, velger å bidra med tilrettelegging av rettstvister mot reinbeitedistriktet. Dette vil stride mot kommunens plikt til å bidra til å sikre en bærekraftig reindrift.

Vi tillegger at kommunen bør hensynta den psyko-sosiale belastningen for reindriftutøverne, som fra før er betydelig og som vil øke dersom vedtak treffes i tråd med saksframlegget.

Det anmodes derfor om at saken utsettes og at det ikke treffes vedtak.

5. Tilstand av gjerdet og sesongen 2025

Hammerfest kommune publiserte 21.5.25 at gjerdet var lukket. Dette er uriktig, gjerdet er ikke lukket slik at det stenger for rein. Det er også uheldig fordi slik feilinformasjon er egnet til å skape forventninger hos publikum, etterfulgt av konflikt når forventningene ikke oppfylles.

Reinbeitedistriktet har befart store deler av gjerdet, og har kommet over flere plasser hvor gjerdet ligger nede på bakken. Etter befaringen 3.6.25 gjelder dette Indrefjorddalen fra elva til Kirkegårdsgjerdet, bak

Bybo og mellom veien til Hyggevaan og industrigjerdet. Og etter befaringen 6.6.25 gjelder dette ved enden av Fuglenesfjellet, Brelia og Leirvikflogan. Under befaringene har distriktet reparert i den grad det var mulig med utstyret vi hadde med på disse første befaringene. Dette er også gjort tidligere år. Det er uheldig at kommunen publiserer gjerdet som lukket når det i virkeligheten er åpninger flere steder.

Utover det er det mange plasser nå hvor det er satt opp lett tau/plastgjerder som ikke hindrer rein. Enten er disse ramlet ned pga. snøsmeltingen eller blåst av vinden. Andre steder henger disse høyt oppe i lektere slik at reinen kan passere mellom lettgjerdet og det ordinære gjerdet. Erfaringer fra tidligere år viser at disse lettgjerdene er til skade for dyr og i verste fall kan dyr dø av skadene. Distriktet oppfattet at det var enighet etter endt sesong i fjor om at 2024 skulle være det siste året man brukte disse. Derfor er vi overrasket over at kommunen også i år har valgt å bruke disse lettgjerdene, spesielt plastnettingen.

Slik gjerdet står 6.6.2025 er den altså ikke lukket på en måte som hindrer rein, noe vi også har kommunisert til kommunen. Før man kan konstatere gjerde som lukket er det nødvendig at det gjennomføres vedlikeholdsarbeid av hele det ordinære gjerde fra tunnelinnslaget fra Meland til Leirvikflogan. Samtidig må man samle inn alt av lettgjerde og da spesielt plastnetting til videre destruksjon av hensyn til dyrevelferd. For øvrig skal distriktet sette i stand gjerde til Rypenesset.

Tilstanden av gjerde i dag er generelt dårlig. Det er mange plasser hvor stolper er knekt og mye av netting har gått i stykker. Dette utgjør svake punkt som muligens ikke lar seg reparere med enkle midler denne sesongen. Det kan stilles spørsmål om det kan forventes at gjerdet kan komme opp i en standard som hindrer rein denne sesongen i det hele. Og om gjerde skulle oppnå en slik standard i år, viser erfaringen at rein spaserer over rørferistene. Med det fungerer ikke gjerdet som det skulle, og det er derfor påregnelig at rein også er innenfor gjerde. I en slik situasjon er det hensiktsmessig at den enkelte også selv vurderer behovet for å beskytte egen eiendom. Situasjonen er vanskelig på beklagelig vis.

6. Reinvarslingen og dokumentering

Da kommunen på eget initiativ publiserte gjerde som lukket 21.5.2025, gikk det også ut anmodning om å bruke reinvarslingen til å varsle om rein innenfor gjerde, noe som hadde vært greit så lenge gjerde var lukket ordentlig. Distriktet har reagert på at kommunen i samme publisering informerer om at ordningen med reinvarsling nå også er utvidet til å kunne brukes til dokumentasjon. Distriktet vil minne om at utgangspunktet for reinvarslingen var å erstatte tidligere ordning med telefonnummer og direkte kontakt til reiene, altså et nytt og bedre hjelpemiddel til å motta meldinger om rein innenfor gjerde. Om det er slik at reinvarslingen nå skal utvides til dokumentasjon på omfanget av rein innenfor gjerdet og/eller eventuelle skader som fremvist i sak 44/25, innebærer det en drastisk endring fra det opprinnelige formålet, altså fra å være et hjelpemiddel til reindriftsutøvere til å potensielt bruke det mot reiene som dokumentasjon. Dette er en ordning distriktet har gått inn i frivillig, som en støttefunksjon. Ved endring av opprinnelig formål kan det stilles spørsmål om distriktet kan/skal være med videre i ordningen av reinvarslingssystemet på kommunens hjemmesider.

7. Oppsummering

Reinbeitedistrikt 20 Fálá ber om at sak 67/25 ikke behandles fordi saksframlegget gir en unyansert framstilling av saken, herunder at man overser at det reelle problemet er at gjerdet er i dårlig forfatning. Kommunen bør derfor prioritere ressursene til samarbeid med distriktet og statlige myndigheter for å få på plass fungerende løsninger. Det vil også være i samsvar med kommunens plikt til å bidra til å sikre en bærekraftig reindrift.

Med hilsen
Aslak Ante Sara
Leder for reinbeitedistrikt 20 Fálá

Anders Buljo
Styremedlem for reinbeitedistrikt 20 Fálá

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten signatur.